

POSTANOWIENIE

Dnia 14 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania S. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
z udziałem zainteresowanego M. K.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 maja 2020 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 27 grudnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Ł. na rzecz S. K. i M. K. po 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 marca 2018 r. Sąd Okręgowy w Ł. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Ł. i ustalił, że S. K. podlega od 1 lutego 2016r. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu jako osoba współpracująca przy prowadzeniu działalności gospodarczej z M. K. . Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 27 grudnia 2018 r. oddalił apelację organu rentowego.

Skargę kasacyjną oparto na zarzutach naruszenia:

- art. 385 § 1 k.p.c. przez oddalenie apelacji organu rentowego, pomimo jej zasadności w sytuacji, gdy Sąd odwoławczy nie odniósł się do zarzutów organu rentowego, że czynności wnioskodawczynie mają charakter pomocy rodzinie, a nie współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej, gdyż brak im ciągłości, trwałości oraz przełożenia tych działań na aspekt ekonomiczny działalności gospodarczej płatnika, to jest wzrost dochodów płatnika w spornym okresie,

- art. 386 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, mimo iż apelacja organu rentowego jest zasadna,

- art. 227 § 1 k.p.c. oraz art. 233 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. i art. 382 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. przez nieuzasadnienie pominięcia okoliczności, że: - z ustaleń faktycznych wynika, iż wnioskodawczynie zarówno przed zgłoszeniem jej jak i po zgłoszeniu jej do ubezpieczeń społecznych wykonywała jedynie czynności mieszczące się w zakresie jedynie pomocy rodzinie, w rozumieniu art. 28 k.r.i.o.; - wnioskodawczynie została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych na krótko przed tym, gdy stała się niezdolna do pracy z powodu choroby przypadającej w okresie ciąży, oraz niezwłocznym jej wyrejestrowaniu z ubezpieczeń społecznych zaraz po upływie okresu zasiłkowego, co oznacza brak ciągłości, tym samym wymieniona działalność nie spełnia wymogów wymaganych przy współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej; - płatnik w spornym okresie osiągał przychody na podobnym poziomie, jak w okresie gdy wnioskodawczynie miałyby współpracować przy prowadzeniu tej działalności jak również przez prawie cały sporny okres ponosił jedynie stratę z prowadzonej działalności gospodarczej, tym samym brak elementu ekonomicznego. koniecznego do ustalenia że wnioskodawczynie współpracowała przy prowadzeniu działalności gospodarczej,

- art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 8 ust. 11, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 ust. 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że S. K. w spornym okresie czasu podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, to jest emerytalnemu, rentowemu, i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 1 lutego 2016 r. jako osoba współpracująca u M. K. , pomimo, że

wnioskodawczynie faktycznie nie współpracowała przy prowadzeniu przez płatnika działalności gospodarczej.

W ocenie skarżącego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, a w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, które sprowadzają się do pytań:

- czy w sytuacji, gdy współmałżonek przez cały okres prowadzenia działalności gospodarczej jest osobą aktywną w działalności gospodarczej płatnika w takim samym zakresie, natomiast płatnik zgłasza współmałżonka jedynie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczeń społecznych w związku z ciążą, a po upływie okresu zasiłkowego dokonuje jej wyrejestrowania to mamy do czynienia ze współpracą w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

- czy w sytuacji, gdy stan zdrowia wnioskodawczynie wskazuje, że stanie się ona niezdolna do pracy, to zgłoszenie jej do ubezpieczeń społecznych jedynie w celu uzyskania świadczeń pomimo, że przed zgłoszeniem do ubezpieczeń społecznych wykonywała takie same czynności jak przed zgłoszeniem do ubezpieczeń mamy do czynienia z pomocą rodzinie w rozumieniu art. 28 k.r.i.o., czy też taka osoba ma status osoby współpracującej przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie spełnia wymogów określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Przed przystąpieniem do oceny wskazanych przez organ rentowy przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania należy przypomnieć ustalenia Sądu odwoławczego. Przyjął on, że gdy wnioskodawczynie zaprzestała pracować, płatnik składek na umowę o pracę zatrudnił A. W. na cały etat – pracownik ten przejął w dużej części jej obowiązki i wykonywał je do końca grudnia 2016 r., a od stycznia 2017 r. przejęła je kolejna zatrudniona osoba J. K. . Ponadto w 2017 r. zostały zatrudnione trzy nowe osoby. Prowadzi to do wniosku, iż praca wykonywana przez S. K. była potrzebna firmie i zajmowała jej znaczną ilość czasu. Sąd Apelacyjny trafnie wskazał, że moment podjęcia współpracy w początkowym okresie ciąży nie może samodzielnie prowadzić do negacji wykreowanego tytułu, skoro faktycznie

praca była wykonywana. Uznał też, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwolił na przyjęcie, że S. K. rzeczywiście współpracowała z płatnikiem składek w prowadzeniu działalności gospodarczej a nie tylko sporadycznie pomagała.

Mając na uwadze przedstawione twierdzenia trzeba uznać wskazane w skardze kasacyjnej zagadnienia prawne za nieistotne. Pierwsze z nich opiera się na założeniu, że jeśli współmałżonek przed zgłoszeniem do ubezpieczenia przejawiał taką samą aktywność przy prowadzeniu działalności gospodarczej, to nie może być osobą współpracującą w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, jeśli został zgłoszony, a następnie wyrejestrowany z ubezpieczeń w celu uzyskania świadczeń w obliczu ciąży. Teza ta jest fałszywa, co staje się zrozumiałe, jeśli weźmie się pod uwagę, że ubezpieczenie społeczne osób współpracujących powstaje z mocy prawa, a nie na skutek zgłoszenia do ubezpieczenia. Jeśli dana osoba spełnia kryteria z art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, to zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 tej ustawy podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu, a według art. 12 ust. 1 ustawy ubezpieczeniu wypadkowemu. Posiadanie takiego statusu uprawnia ją do objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym (art. 11 ust. 2 ustawy systemowej). Oznacza to, że wcześniejsza lub późniejsza (względem okresu spornego) aktywność nie rzutuje na prawa ubezpieczeniowe tej kategorii osób. Zmienna jaką jest stan ciąży nie wpływa na tę ocenę. Skoro podleganie ubezpieczeniom społecznym uzależnione jest od współpracy przy prowadzeniu działalności pozarolniczej, to oczywiste jest, że motywacja, która towarzyszy jej podjęciu nie ma znaczenia. Zapatrywanie to było wielokrotnie podnoszone w orzecznictwie Sądu Najwyższego, co trafnie przypomniał Sąd odwoławczy. Oznacza to, że pierwsze zagadnienie prawne zostało oparte na fałszywych przesłankach, a tym samym nie może zostać uznane za „istotne” w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Nie inaczej jest w przypadku drugiego pytania. O tym czy dana osoba współpracuje w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, czy też jedynie pomaga członkom rodziny według art. 28 k.r.o. nie decyduje jej stan zdrowia i prognozy co do niezdolności do pracy. Zmienną w tym wypadku jest bowiem natężenie działań obliczonych na wspomaganie osoby bliskiej w prowadzonej przez nią działalności. A zatem na podleganie ubezpieczeniom społecznym nie ma

wpływu okoliczność, że przed zgłoszeniem dana osoba wykonywała takie same czynności. Może to oznaczać, że również wówczas spełniała ona kryteria z art. 8 ust. 11 ustawy systemowej. Do wskazanych wniosków można dojść bez trudu po zapoznaniu się z treścią obowiązujących przepisów. W rezultacie, trudno twierdzić, że niezbędna jest interwencja Sądu Najwyższego. Znaczący to również, że sformułowane zagadnienie prawne nie jest „istotne” w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Analiza podstaw skargi kasacyjnej prowadzi do wniosku, że nie są one oczywiście uzasadnione. Sąd Najwyższy związany jest granicami podstaw, a zatem również wyartykułowaną kwalifikacją prawną (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Oznacza to, że nie mogło dojść do uchybienia art. 385 k.p.c. (skarżący podał art. 385 § 1 k.p.c. – takiego przepisu nie ma jednak w Kodeksie) i art. 386 § 1 k.p.c. Przepisy te bowiem mają charakter kompetencyjny. Sąd może je naruszyć, gdy oddali apelację, choć w uzasadnieniu wyroku będzie twierdzić, że była ona uzasadniona, albo odwrotnie, uwzględni ją, choć jest zdania, że wyrok nie zasługiwał na interwencję. Oba przepisy nie pozwalają natomiast na ocenę trafności środka odwoławczego, co próbuje im przypisać skarżący. Nie można zatem twierdzić, że w tym zakresie skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Nie inaczej jest w przypadku zarzutu naruszenia art. 227 § 1 k.p.c. oraz art. 233 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. i art. 382 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. Ponownie skarżący wskazuje na art. 227 § 1 k.p.c., choć przepis taki nie istnieje (art. 227 k.p.c. nie dzieli się na jednostki redakcyjne). Pomijając to, trzeba dostrzec, że art. 227 k.p.c., art. 233 k.p.c. (tym razem skarżący nie wskazał, czy chodzi o jego § 1 czy § 2) oraz art. 382 k.p.c. nie wchodzi w relację z art. 328 § 2 k.p.c. Pierwsze z wymienionych odnoszą się do oceny materiału dowodowego, a ostatnie do sposobu relacjonowania stanowiska sądu. Czym innym jest bowiem poczynienie ustaleń faktycznych, a czym innym jego opisanie.

W tym miejscu niezbędne staje się wskazanie, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenie faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Zasada ta sprawia, że opieranie skargi kasacyjnej na naruszeniu art. 227 k.p.c., art. 233 k.p.c.

i art. 382 k.p.c. jawi się jako dyskusyjne, a twierdzenie, że skarga ta jest oczywiście uzasadniona jest wykluczone.

Skarżący pominął również, że zgodnie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. podstawy naruszenia przepisów postępowania są dopuszczalne, ale tylko wówczas, jeśli zgłoszone uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Mając na uwadze ten kontekst należy zauważyć, że okoliczności, które zdaniem organu rentowego zostały przez Sąd odwoławczy pominięte, były w sprawie oczywiste. Nie mogło zatem dojść do uchybienia art. 227 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c., a co najwyżej art. 382 k.p.c. Rzecz w tym, że nie każda okoliczność rzutuje na zastosowanie przepisu prawa materialnego. Wskazane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych fakty nie wpływają na zastosowanie art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 11, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 5 ustawy systemowej. Była już o tym mowa, że okoliczność wcześniejszej i późniejszej aktywności nie determinuje podlegania ubezpieczeniom społecznym w spornym okresie. Nie ma też znaczenia, że S.K. została zgłoszona do ubezpieczeń w okresie ciąży. Krótki okres współpracy nie świadczy też o braku ciągłości (założenie to jest również sprzeczne ze szczegółowymi ustaleniami faktycznymi Sądu odwoławczego). Przesłanką zastosowania wymienionych przepisów nie jest również zwiększenie dochodów u osoby prowadzącej działalność pozarolniczą. Staje się to jasne, jeśli weźmie się pod uwagę, że między współpracą a dochodami nie istnieje zależność proporcjonalna. Wzrost dochodów osoby prowadzącej działalność gospodarczą zależy bowiem od wielu czynników. Po zapoznaniu się z tymi argumentami staje się też pewne, że Sąd odwoławczy w sposób oczywisty nie mógł uchybić art. 328 § 2 k.p.c., jak również przepisom prawa materialnego wskazanym w skardze kasacyjnej.

Mając na uwadze przedstawione racje, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. i art. 98 § 1 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. orzekł jak w sentencji.